

פרד"ס התורה בפרשת השבוע בעריכת הרב נעם יעקבי שליט"א

מעייץ הפרשה

להקדשות ותורמות ולקבלת העלון במייל:
0506933962@gmail.com פל: 0506933962

רוממות כוחות נפש של האדם

ומורה" כל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה, ופירש רש"י, "יאמרו מלך שכמותי - חסיד שכמותי הרגו בנו, ויהו מתרעמין על מדותיו של הקדוש ברוך הוא ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא. מוטב אעבוד עבודה זרה - ואחלל את השם אני לבדי, ולא יחללו אותו כל העם. אמר ליה - חושי הארכי לדוד, הקדוש ברוך הוא לא עביד דינא בלא דינא, שמעמיד בנך להרגך, דאת מאי טעמא נסבת יפת תואר, דאמו של אבשלום מעכה בת תלמי מלך גשור (שמואל ב' ג, ג), ותפסה דוד במלחמה" וכו'.

ביאור הדבר, שכאשר ראה דוד שאבשלום בנו משתדל להרגו, סבר דוד שיש לו לעבוד עבודה זרה, כדי למנוע חילול השם, שלא יאמרו העם שהקב"ה העניש את דוד שלא כדין. אמר לו חושי הארכי שאינו צריך לעבוד עבודה זרה, שאין כאן חשש חילול ה' כיון שדוד חטא בזה שנשא אשת יפת תואר. אמר לו דוד, והרי אשת יפת תואר מותרת. ענה לו חושי הארכי, הגם שהיא מותרת אעפ"כ לא היה נכון לישאנה, דדרשינן מסמיכת הפסוקים שכל הנושא אשת יפת תואר יהיה לו בן סורר ומורה. ועל כרחך צ"ל שאפילו ההמון העם ידעו את הדרשה, שכל הנושא אשת יפת תואר יהיה לו בן סורר ומורה, דאם לא כן לא היה מצליח חושי הארכי לטעון שאין כאן חשש חילול השם. ותימה כיצד יתכן שדוד לא ידע את הדרשה והמון העם כן ידעו, הרי דוד היה ממוסרי התורה, וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה ש"דוד קיבל משמואל ובית דינו" את התורה, ואם דוד לא ידע כל שכן שהמון העם לא ידע?

וי"ל שזה שלא ידע דוד את הדרשה היה משום שהיתה לו נגיעה להכחישה, שלא רעה להאמין שהוא עבר עבירה. ולכן הגם שכל בני ישראל ידעו מהדרשה, וגם דוד בעצמו ידע את הדרשה לפני שנשא אשת יפת תואר, מ"מ לאחר שנשא אשת יפת תואר דחאה דוד מדעתו, ולא ידעה. ואפילו אחר ששמע מפורש מפיו של חושי הארכי שהוא חטא בזה שנשא אשת יפת תואר, אע"פ כן לא זכר דוד את הדרשה, וסבר דהוא צריך לעבוד עבודה זרה כדי למנוע חילול השם. והגם שבדאי היתה לדוד נגיעה גדולה שלא לעבור עבודה זרה, צ"ל שהנגיעה להאמין בצדקתו גברה על הנגיעה שלא לעבוד עבודה זרה, וגרמה לו לשכוח את הדרשה הזאת.

חידוש גדול שמענו מכאן, בכוחה ובסכנתה של נגיעה "שלא חטא", שבכוחה להטעות דעתו של דוד המלך ולהכשילו באיסור עבודה זרה. אם כך גרמה הנגיעה לדוד המלך, כל שכן שנגיעותינו עלולות להטעות את דעתינו, ולהכשילנו בעבירות חמורות.

(חידושי הלב - רבי אלתר חנוך העניך הכהן לייבוביץ)

"וְרֵאִיתָ בַּשָּׂבִיָּה אִשֶּׁת יִפֹּת תֹּאֵר וְחִשְׁקָהּ בָּהּ וְלִקְחָתָּ לָךְ לְאִשָּׁה" (דברים כא, יא).

פירש רש"י: "ולקחת לך לאשה" - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נשאה סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו "כי תהיין לאיש" וגו', וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו. מבואר מדברי חז"ל שהתורה התירה אשת יפת תואר משום "שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור". והגם שבדאי הרבה אנשים יתגברו על יצרם ולא ינשאו באיסור, אעפ"כ התירה הקב"ה משום שיש אנשים שלא יצליחו להתגבר על תאוותם בשעת מלחמה וינשאו באיסור, ו"מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות" (קידושין בא, א). [פירוש: מוטב שיאכלו ישראל בשר בהמות שהיו חולות ומסוכנות למות אבל נשחטו כהלכה אע"פ שמאוסות הן, ואל יאכלו בשר בהמות לאחר שמתו מחמת המחלה ונתנבלו שיש בהן איסור תורה מפורש. וכמו כן בענין אשת יפת תואר, מוטב שיבוא על אשת יפת תואר לאחר שיעשה בה את הסדר האמור בתורה, אף שגם זה מעשה מאוס, ואל יבוא עליה בלא גירות כלל שיש בזה איסור תורה מפורש]. ולאילו האנשים שלא יצליחו להתגבר על תאוותם וינשאו לאשת יפת תואר, ציוה להם הקב"ה שיביאו את הבן סורר ומורה לב"ד ליהרג.

ומכאן הוכיח הגאון הצדיק ר' אייזיק שר צ"ל גדולתם של ישראל, שביד כל אחד מהם לקיים את כל המצוות הכתובות בתורה, שאם לא היה בידם לקיים את אחת מכל מצוות התורה לא היה הקב"ה מצווה, כמו שלא ציוה שלא לישא אשת יפה תואר בגלל שיהיו אנשים שלא יצליחו לקיימה. ובפרט, מוכח מכאן שבידו של כל אחד מישראל לקיים את מצות בן סורר ומורה. ואע"פ שהבן הסורר ומורה עדיין לא עשה שום עבירה הראויה לחייבו מיתה, מכל מקום בידו של כל אחד מישראל להביא בן כזה ליהרג, ולסמוך על מה שאמרו חז"ל "ימות זכאי ואל ימות חייב" (סנהדרין עא, ב).

*

איתא בסנהדרין (קז, א): "ואמר רב יהודה אמר רב בקש דוד לעבור עבודה זרה וכו' והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו" (שמואל ב' טו, לב) אמר לו לדוד: יאמרו מלך שכמותך יעבוד עבודה זרה? אמר לו: מלך שכמותי יהרגו בנו, מוטב יעבור עבודה זרה ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא, אמר: מאי טעמא קנסיבת יפת תואר, אמר ליה: יפת תואר רחמנא שריה, אמר ליה: לא דרשת סמוכין, דסמיך ליה "כי יהיה לאיש בן סורר

מעין הצדיקים

ה' אלול ה'תשמ"ה: הצדיק שהסתגר 40 שנה בתענית אכילה ותענית דיבור האדמו"ר הגה"צ רבי משה אהרן פינטו זצוק"ל זיע"א

להוציא ממסגר

- היא אחת הנקודות העיקריות והיסודיות של אנשי מעלה צדיקי אמת הדבוקים בבוראם, ורק על ידי מידה זו יצרם מסור בידם, כמאמר חכמינו הקדושים: 'אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות' (סוטה ה, א). כשהעניינים רואות רק את החיות האלוהית שבעולמו של הקדוש ברוך הוא - אין הן רואות דברי טומאה וריחוק. כאשר הקדוש ברוך הוא נגלה אל יעקב אבינו אמר לו: "אני ה' אלוהי אברהם אביך ואלוהי יצחק". ומפרש שם רש"י, כי למרות שבדרך כלל אין הקדוש ברוך הוא קורא את שמו על צדיקים בימי חייהם, הרי שקרא את שמו על יצחק, זאת משום שהיה יצחק עיור ולכן 'יצר הרע בטל ממנו'.

מידת קדושתו וחסידיה של רבנו הקדוש בשמירת עינו הקדושות היתה מן המפורסמות בקרב כל מכיריו. הכל ידעו, כי רבנו משה אהרן, לעולם אינו מרים את עינו הקדושות כאשר אשה עומדת לנגדו. הנשים שבאו לקבל את ברכתיו, עמדו מולו, כאשר הצדיק כובש את מבטו בקרקע ונזהר מלהביט בהן. זהירות! המופלגת במידה זו שופכת אור על יכולתו להושיע את ישראל קדושים, כמו שכתוב: "ושם עינים יושע" (איוב כב, כט) - מי שעניו שחות ומושפלות יכול להמשיך ישועה לעם ישראל.

בנו הצדיק רבי דוד חנניה שליט"א, מביא בספרו 'כרם דוד', סיפור נפלא אודות שמירת עינו הקדושות של מר אביו רבנו זי"ע. יום אחד החליטה הרבנית תליט"א, לנסות את בעלה הגדול ולבדוק האם אכן מקפיד הוא בקנאות על שמירת העיניים. היא התחפשה ללא היכר, ונראתה כאחת מהנשים שבאו לקבל את ברכת בעלה. כשהגיע תורה, נכנסה לחדר קבלת הקהל, נעמדה לפני הצדיק וביקשה את ברכתו עבורה ועבור בני ביתה. רבנו שאל אותה לשמה, והרבנית ענתה "מזל". רבנו הוסיף ושאל: "ושם אימך?" כששמע את תשובתה, הצטחק כאילו לעצמו, ואמר: "שמך כשם אשתי ושם אימך כשם חמותי. הרי את מבורכת בכל הברכות..."

הרבנית שרצתה לחזות במו עיניה בקדושת בעלה, הוסיפה ושאלה: "האם אפשר שהרב יברך גם את בעלי ובני?"

- "כן, ודאי, מה שמותם?"

- "שם בעלי הוא משה אהרן... ענתה הרבנית.

חי"ך רבנו ואמר: "איזה פלא, גם שמו של בעלך כשמי".

גם כששמע את שמות הילדים, התפלא מאד, ואמר בתמימות צדיקים: - "הנה נוכחתי לראות ששמך כשם אשתי, שם אימך כשם חמותי, שם בעלך כשמי, ושמות ילדיך כשמות ילדי. הרי את וכל בני משפחתך מבורכים כולם".

הרבנית כבר לא הצליחה לעצור בעצמה ופרצה בצחוק גדול.

- "האם אינך מכיר את אשתך?" שאלה.

רבנו פקח את עינו להביט באשתו.

- "מדוע עשית זאת?" שאל בתדהמה.

- "משום שרציתי לראות האם גם כשתתמלא סקרנות מתשובות, לא תסתכל בפני אשה..." ענתה הרבנית. "אכן ירא אלוהים אתה, אישי הקדוש!"

רבנו חי"ך ואמר: "דעי, שאסור היה לך לעשות זאת. הרי היצר הרע יכול היה לגבור עלי מחמת הסקרנות והייתי נכשל בראיה אסורה. ברוך ה' שלא הסתכלתי. למרות שאם הייתי מסתכל היתה זאת הסתכלות בפני אשתי, אף על פי כן, הרי שעדיין הייתי חוטא, כי לא היה בכוונתי לראות את אשתי".

מסיפור מפעים זה, נוכחים אנו לראות את מידת זהירותו המופלגת

רבנו הקדוש גזר על עצמו תקופת הסגר של ארבעים שנה במצות אביו רבנו חיים. בתקופת הסתגרותו, השתוללה במוגאדור מחלת השחפת אשר רבים חללים הפילה, באותו הזמן עדיין לא נמצאה תרופה למחלה זו, ופרנסי היהודים חששו כי השהייה הממושכת בבית סגור עלולה להזיק לרבנו.

בשל כך, חפצו הפרנסים כי הרב יצא מביתו, ולו לשעות מספר בכל יום כדי לשאוף אויר צח. אבל ידעו, כי דעתו נחושה שלא לצאת מביתו, אלא רק בתום תקופת ההסגר שקיבל על עצמו.

החליטו הפרנסים לפעול בדרך מקורית, הם פנו לבית הדין במוגאדור שיחייב את רבנו לצאת מהבית מדי יום מחמת פיקוח נפש. באותה תקופה היה האב"ד, הגאון רבי אהרן חסין זצ"ל, והוא זה שקיבל על עצמו להיות שליח בית הדין לבוא לרב ולהודיעו, כי על פי פסק החכמים עליו לצאת מביתו, וכי אין להמרות את פי הרבנים. היה רבי אהרן מגיע לבית רבנו כמה וכמה פעמים, הם שוחחו ביניהם על עניינים שונים. אבל בכל פעם שהגיע - נשכח ממנו לשם איזו מטרה עיקרית הוא הגיע, תמיד שכח לדבר על הענין שעל הרב לצאת מביתו מדי יום.

כאשר נשאל פעם רבי אהרן על מה שוחח עם רבנו הקדוש, השיב: "ראו זה פלא, בכל פעם בה אני מגיע לבית הרב, אנו משוחחים על עניינים רבים, ודוקא על הענין העיקרי אני שוכח לדבר עמו, בכל פעם הייתי משנן לעצמי כי עלי לדבר עמו על פסק בית הדין, ובכל פעם אני שוכח מחדש".

לאחר שרבי אהרן ראה שמן השמים מעכבים אותו, הבין שעליו להימנע מלהפציר ברבנו לחדול ממנהג קודשו, וכי מדובר באיש אלוהים קדוש אשר אין להרהר אחר מעשיו. רבי אהרן שאלו פעם, מה היא הסיבה להסגר? אך רבנו לא ענהו, כי כן היתה דרכו תמיד להעלים את כל מעשיו הנסתרים ודרכי קודשו הנעלמות, כי שביליו במים רבים ועקבותיו לא נודעו.

עמו אנכי בצרה

כאשר ישב רבנו הקדוש בהסגר במשך ארבעים שנה, גילה לו אביו הקדוש רבי חיים זי"ע, אשר שואה נוראה מתרגשת ובאה על כרם בית ישראל. כאשר בשנת תרצ"ט פרצה המלחמה הנוראה אשר כילתה כשליש מעמינו, ה' יקום דמם, הבין למפרע את ראייתו הרחוקה של אביו הקדוש.

הדעת נותנת, כי פרוץ השואה הנאצית, היתה אחת הסיבות להסתגרותו בביתו, לקבל עליו עול מלכות שמים, ולהתרחק מכל הבלי העולם הזה.

באותן חמש שנות שואה, ישב רבינו בצער נורא ובדוחק עצום, והשתתף בצערם של ישראל בכך שהקפיד שלא להחליף את בגדיו כלל, רק בערבי שבתות עלה לגג לכבס את הבגדים לכבוד שבת קודש, בתקופה זו אף היה ממעט במאכל ומשתה, אוכל לחם צר ומים לחץ ורוחץ את גופו רק אחת לששה חדשים.

משתמה המלחמה, התגלה רבי חיים לבנו רבי משה אהרן בחלום הלילה, וביקש שיחליף לבגדים חדשים ויפסיק לצער את עצמו, כי שקטה הארץ.

ועוצם עינו מראות ברע

שמירת העיניים מלהביט בדברים שיכולים להרחיק את האדם מבוראו,

האם עשתה כן, והיא התחילה להכין את האוכל בכדי להגישו לרבנו הקדוש, אבל מאת ה' היתה זאת ובשעה שתיים עשרה הגיעו אנשים, ורבנו ציוה להכניסם (שלא כמנהגו). כששוב רצה לאכול הגיעו שוב אנשים, ורבנו אמר לחמותו שתכניס אותם, כך כל שעות הצהרים קיבל קהל, לא אכל ולא נח.

כשחזרה הרבנית מתל אביב, שאלה את אימה אם רבנו כבר אכל? וענתה, שעדיין לא, כיון שכל הזמן קיבל קהל, "אבל את היית צריכה לומר לו שיאכל" השיבה הרבנית, "אבל מה אעשה? הוא ביקש שהאנשים יכנסו אליו", השיבה אם הרבנית. אז שאלה הרבנית: "האם הכשרת את העוף?", "לא" ענתה אימה, "חשבתי שאת כבר הכשרת אותו".

עכשיו הובן הכל, ההרגשה העדינה והדקה של רבנו הקדוש שוב הוכיחה את עצמה כברורה ומזוככת. הרבנית נכנסה אל הקודש פנימה, נטלה מהר את הצלחת, הוציאה עוף אחר, הכשירה אותו ובישלה אותו.

פתאום ביקש רבנו הקדוש לאכול... אז סיפרה הרבנית את הסיפור, רבנו הקדוש חיך ואמר: 'זה מאמר חז"ל מפורש (מכות י, ב), בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו, - מעולם לא בא בשר טריפה לפי, ואף שלא היית פה - היתה לי סייעתא דשמיא מיוחדת ממרום, אשרי'.

קדושת האכילה

רבנו הקדוש זי"ע, בעת ארוחתו, מעולם לא היה מסיים את הצלחת עד תומה, אלא התחיל לאכול - ותמיד הפסיק באמצע.

ופעם כאשר התאוננה הרבנית על כך, וביטאה חשש שמא אינו אוהב את מאכליה, אמר לה רבנו: "אני אוהב את האוכל שלך, אבל מכל מקום אני אוכל ממנו רק מעט מעט, שאם אוכל בבת אחת הרי אבקש ממך צלחת נוספת, - ואני מעדיף שתאוותי תהיה רק לבורא יתברך ולתורתו הקדושה, ולא לכל עניני העולם הזה".

פעם ראוהו מבשל אוכל לבני הבית, ופיו לא פוסק מלמלמל תפילות, "יהי רצון שכל האוכל מאכל זה יזכה להרהור תשובה לעבודתו יתברך".

מסירות נפש לטהרה

כאשר אדם מזכך את אבריו, ומתנהג בקדושת וטהרת האברים המוח והלב, זכה לדרגות רמות

בעבודת ה' ולכוחות עליונים.

קדושתו וטהרתו של רבנו הקדוש היו לשם דבר. עוד בילדותו זכה להשגות שהיו נשגבות מבינת אנוש.

הסיפור הבא אירע בשלהי ימיו, והוא ממחיש את מידת קדושתו הגדולה של רבנו הגדול, אשר גם בשעותיו האחרונות הקפיד עליה הקפדה יתרה.

היה זה כאשר היה משותק בגופו ונטול יכולת דיבור. בכל בוקר, מיד כשהיה פוקח את עיניו, היה מושיט ידיים לפני המיטה, ואחד מנאמני ביתו היה מזדרז לנטול את ידיו כהלכה מטומאת השינה. אחד מהם סיפר, כי לעתים, כאשר היו מתמהמהים לנטול את ידיו הקדושות, היו נשמעים קולות זעקה קשים ומרים מפיו. צערו של הצדיק הקדוש - על נשמתו הכלואה בתוך גופו, ומנועה מלקיים את מצוות התורה בקדושה ובטהרה בהידור ובשלמות כהרגלו - היה קשה מנשוא. רק כאשר היו נוטלים את ידיו - היה מפסיק לזעוק, וניכר היה היטב כי הוקל לו עם טיהור הטומאה מעליו. רבנו הרב הצדיק רבי יעקב ישועה שליט"א, אומר, כי פעמים רבות היה חוזר ומספר על הנהגה עילאית זו, ברצותו לחזק אנשים בקשייהם בדרך התורה והתשובה, ומסיפור זה שאבו התעוררות והתחזקות להיות דבקים בקדושה תמיד.

של הצדיק הקדוש, אשר נעשה אצלו כטבע שני שלא להביט בפני אשה, ואף גם בהיותה משוחחת עמו, דבוק הוא במעלות רמות ללא שתעלינה על דעתו מחשבות, כאלו או אחרות, בדבר זהותה של האשה, כי קיים בנפשו כל ימיו "הרחק מן הכיעור והדומה לו", - עד שהיה יכול ליפול בטעות נפלאה כזאת, שלא להכיר את אשתו, אף שסימנים ברורים הוכיחו שזו היא.

זכות צדקתו וקדושתו תגן עלינו, ועל כל ישראל, אמן.

עיניים קדושות שאין רואות

בערוב ימיו, כאשר אוזניו כבדו מזוקן, ולצורך קבלת קהל הפונים נזקק להיעזר בבני משפחה, שהוצרכו לדבר בקול רם לתוך אוזנו, והיו עושים זאת לפי תור. פעם אירע ולא היה מי שיעזור לו בכך, והגיעו שתי נשים לביתו, ולא הועילו להן שום הסברים שאין מי שיתווך בינו לבין הצדיק, וניגשו עד סמוך לצדיק והחלו צועקות בתוך אוזנו.

בדיוק אז באו אליו שני אברכים חסידיים שחפצו להביט בתואר פניו הקדושים, והמה ראו כן תמהו, ואף ביטאו את תרעומת קושייתם באזני הרבנית על המראה הקשה הזה, שנשים ניגשות עד הצדיק, שנתפש בעיניהם כחוסר צניעות.

הרבנית שהיתה נבוכה, הצטערה מאד על הדופי שחפצו להטיל בקדושת בעלה, ושחה לו את המאורע.

הרגיעה רבנו הקדוש ואמר: אל דאגה! מחר, היהודים האלו יבואו שוב, והכניסי אותם אלי ללא שהות וללא תור. ואמנם, כך היה, החסידים הגיעו שוב. והרבנית הכניסה אותם מיד. פנה אליהם רבנו בנועם שיחו: "חזות קשה הוגד לי, כי ראיתם אותי מדבר עם נשים, הלא תדעו, כי אני לא שמתי לב כלל, ולא ידעתי כי נשים הן, - ואיך אתם ראיתם והסתכלתם - ועוד התרעמתם?!"...

האברכים ההמומים קיבלו שיעור מוסר מיוחד במינו, הם נוכחו לראות דרגה עילאית של דבקות אדירה בבורא יתברך, באו למחות - ונמצאו למדים קדושה וטהרה אמיתית מהי.

סגי נהוריה

אף שעניני הגשמיות היו סתומות לגמרי, אף על פי כן עיניו הרוחניות היו פתוחות לגמרי - עד שהיה הדבר מפליא כל רואיו. היה זה בשנת

תשל"ח, בעת ביקורו של רבנו הקדוש באנגליה, כאשר הלך בלויית בנו הרב הצדיק רבי דוד חנניה שליט"א, לרופא עיניים, רבנו הקדוש הלך ראשון ואחריו בנו, אלא שהאב הקדוש הלך כמי שמכיר היטב את הדרך, מבלי שיזדקק לעזרה של אי מי, ובירור כתובת הרופא.

ויתרה מזאת, הצדיק, כדרכו בקודש, התהלך ברחובות העיר האנגלית כשעיניו הנעוצות בקרקע עצומות למחצה, ואף שמעולם לא ביקר בעיר זו - הגיע לכתובת הנכונה, משל שדר עילאי מכוונו במדויק.

רגלי חסידיו ישמור

איתא, שאין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי צדיקים (יבמות צט:), ובפרט במידי דאכילה, הצדיק, שכל ימיו מקדושים לעבודת ה' ונזהר מצ"ט שערי היתר, סגולה גדולה היא שלא יבוא לידי שער אחד של איסור. רבנו היה סועד את ארוחתו בכל יום בדיוק בשעה שתיים עשרה, עד אז לא היה מקבל קהל, לאחר מכן היה נח מעט, מקבל קהל, ומתיישב ללמוד. גם בערב היה מקפיד לילך לישון בזמן, בחצות לילה היה קם ומתפלל על עם ישראל, כך נהג גם בשנותיו האחרונות.

יום אחד הוצרכה הרבנית לנסוע לתל אביב, וקודם שנסעה, אמרה לאימה להוציא את העוף מהמקרר, לבשל אותו ולהגישו לבעלה, והדגישה שתקפיד על הזמן המדויק.

שבע שעות ברציפות בימי אלול

מרגלא בפומיה של הגה"צ רבי יחזקאל לעוינשטיין זצ"ל כי הסבא מקלם זצ"ל, היה לומד בימי האלול שבע שעות בהתמדה רצופה, ללא הפסק. (אור יחזקאל)

סיפר הג"ר יהודה קרביץ זצ"ל מתלמידי ישיבת ראדין: "ההתמדה שהיתה בראדין בחודש אלול בפרט אין לתאר כלל. עיקר ההתחזקות בראדין בימי אלול היה בהתמדת התורה. עד כדי כך שהבחורים לא היו רואים אחד את השני, מרוב שהיו שקועים כ"כ בלימוד התורה". פעם התבטא ואמר, שבתקופה ההיא, אפילו אם אביו היה עובר על ידו בשעת לימודו - לא היה שם לב לכך.

כותב הרב שלמה לורנץ ז"ל: "בימי אלול שהם ימי הקדמה לר"ה ויוהכ"פ, היו מבעלי המוסר שהעדיפו את העסק בחשבון הנפש על פני היגיעה בגפ"ת". אולם המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, בחודש אלול האחרון לחייו תבע: "ליגיעות את המחשבה בעיון ובחידוש, כי זוהי קבלת מלכות שמים האמיתית".

על כ"ק האדמו"ר מסטינסלאב לונדון זצ"ל מסופר: "בט"ו באב התחיל ללמוד מסכתות כתרי"ס, דהיינו כריתות תמורה ר"ה יומא סוכה. ואמר שכן היה המנהג לעשות, כי המה עומדים כתרי"ס בפני הפורעניות. לכתחילה רצה לסיים עד יו"ה, וכשלא הספיק האריך את הזמן עד הושענא רבה. "לא היה מקפיד על הסדר איזה מסכת ללמוד קודם, ובעת זקנותו המופלגת שכבר לא יכל לצמצם דעתו ומחשבתו ללמוד בעיון, הקפיד עכ"פ לעבור באמירה על מסכתות הללו.

קבלה גם על "אבק לשון הרע"

בתחילת זמן אלול נכנס החפץ חיים זצ"ל לביהמ"ד, עם עט ופתק בידו והכריז: מי מוכן לקבל על עצמו שלא לדבר לשה"ר במשך כל חודש אלול? לאף אחד לא היה עוז לקבל על עצמו קבלה זו, עד שאחד התלמידים ניגש ואמר, שהוא מוכן לקבל על עצמו לא להכשל בלשה"ר, אבל הוא לא יכול לקבל על עצמו גם על "אבק לשון הרע". נעץ בו הח"ח את עיניו הטובות ואמר: מ"אבק" בלבד גם אפשר להתעורר!

(הג"ר אפרים אשרי זצ"ל, מוסף ש"ק פר' צו תשס"ד)

קבלה לחיזוק בתפלה

דרכם של עובדי ה' בעבודתם הרוחנית לקראת ר"ה, לקבל על עצמם קבלה נמרצת באיזה פרט מסוים, ולהשתדל ולשומרו מכל משמר, וזו עצה נכונה, שכאילו ואומר בדעתי לתקן מעשי באופן כללי, ורק שקשתה עלי העבודה הכללית, ולפחות באיזה פרט הריני מתחזק וזו כדוגמא לרצוני הכללי. ונראה שראוי לעשות עתה איזה חיזוק מיוחד בענין התפילה. ותפילה תהיה גורם שיעזרהו לשאר עבודתו, איתא בחז"ל (תנחומא כי תבוא א) צפה משה ברוח הקודש שביהמ"ק עתיד להיחרב והביכורים עתידין להפסק עמד והתקין תפלה ג' פעמים ככל יום לפי שחביבה תפילה לפני הקב"ה מכל מעש"ט ומכל הקרבנות. וכתב תכון תפילתי קטורת לפניך, ואף משה רבינו ע"ה אע"פ שעשה כל מעש"ט כיון שנגזר עליו שלא יכנס לארץ התפלל ואמר אעברה נא ואראה עד שאמר לו הקב"ה אל תוסיף עלי". וכיון שחביבה התפלה כל כך בעיני הקב"ה, ודאי שהקבלה לחיזוק בתפילה תהא קבלה ראויה ונכונה. ובאמת שהקבלה בענין זה קלה מאוד שהרי בין כך אדם מתפלל, ולכן עדיף קבלה זו להקפיד בתפילה שתהא תפילתו כראוי ככוונה, והכי נמי אפשר כדרך זו לעורר אף את זולתו, כגון שכל אחד יקפיד בחדרו להעיר ולזוז אף שאר חברי החדר לקום לתפילה בזמן. וביותר בזמנינו עתה בעקבות משפט ה' בשבויי המטוס החטוף, ודאי חייבים אנו להרבות בתפילה עבורם וכאשר נחזיק בתפילה אולי זה יהיה חיזוק וסגולה לביאתם חזרה כשלום.

(הג"ר יחזקאל לעוינשטיין זצ"ל, אור יחזקאל עמ' שלב)

להתחזק בכוונת הלב

לשואלים על דבר תיקון המעשים בימים אלו היה רבינו [הג"ר שלמה זלמן אירבאך זצ"ל] מדריך, שיקבלו על עצמם להתחזק במשך השנה הבאה בדבר מסוים, שלהשערתם יוכלו לעמוד בו, ובפרט להוסיף בכוונת

ממעין ימי הרהמים

הלב כתפלה וברכות.

ורגיל היה להטעים דבריו באמרו, הנה בין אדם לחבירו, אין מצוי כלל שישכח אדם, ולא יזכור אם הודה לחבירו, או לא, ואילו כברכות מצוי

הדבר אצל רבים שאינם זוכרים אם ברכו ברכת בורא נפשות או לא וכדו', ואין זה אלא מפני חסרון שימת הלב, והרגשת ההודאה כראוי, ולכן בדבר הזה עלינו להתחזק הרבה, כי מה פנים לו לאדם כשאומר דברי הודאה ולבו בל עמו.

ופעם אמר לאחד משואלים אלו, הלא בשנה שעברה כבר יעצתיך להתחזק באמירת הברכות כראוי, ודבר זה יש בו כדי להוסיף בכל שנה ושנה, כי רחוקים אנו ביותר משלימות בענין זה, ומ"מ להפצרתו אמר לו שיקבל ע"ע להתחזק באמירת "עלינו לשבח" כראוי, שהוא שבח גדול וחשוב והציבור מזלזל בו.

(הליכות שלמה, מועדים ח"א עמי מג)

להתחזק בשמירת עינים

חודש אלול הוא עת זמן שנקבע בקרב ישראל לתשובה ולחשבון הנפש לבדוק בדק הנפש ולראות להתקרב לה... ואמנם ת"ל גם היום לא אלמן ישראל. ואצל כל אחד מישראל נתעורר איזה הערה והארה וכאב לב כאשר נכנס אל החודש הזה, ולחש לב פנימי צועק בקרבו "איכה", באשר יודע ערך נפשו, אלא שלא כ"א יש לו את השכל והדעת לחיות עם ההתעוררות הזאת בכל החודש הזה ולהכניס את ההארה בכלי המעשה "שהם תשובה ומעש"ט".

אך בכדי שההתעוררות תחול בקרבו ויהיה לה קיום, מוכרח הוא להעמיס זאת בכלי המעשה ואז היא מתקיימת בקרבו, כידוע דברי הרמב"ן בפסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שכאשר מתעורר אצל האדם אהבה לקיום המצוות עליו להלביש זאת "בחפץ". ואז יש קיום להתעוררות הזאת. ולכן צריך כ"א לקבל ע"ע לעת כזאת קבלות טובות בתיקון המידות ושיפור המעשים וכדו'. ועי"ז יכניס ההתעוררות של החודש הזה בכלי המעשים "עד שתחפץ" לתקן מעשיו.

גם מרן אדמו"ר מפנינסק קרלין זצ"ל חוזר הרכה פעמים על ענין זה שמוטל על כ"א לקבל קבלות ע"ע ואותם ישמור מאוד לקיים, ומביא דברי המהרש"א במס' מכות דף י' ע"ב שמבואר שם היטב שמכל מחשבה ודיבור ומעשה של האדם נברא מזה מלאך הן לטוב כאשר זהו במצוות ובמעש"ט. והן למוטב ח"ו כאשר הוא לרע. ועי"י המלאך הטוב שנברא מרצון טוב ומחשבה טובה, מקבל עזר וסיוע ממנו להתמיד במעש"ט. וזהו ענין מצוה גוררת מצוה וכו'.

ומטעם זה ג"כ כאשר האדם מתחזק בדעתו לקבל ע"ע לתקן דרכיו ע"י קבלה טובה בכל הענינים אשר נצרך. הריהו בורא עי"ז הקבלה, מלאך טוב המסייעו להוציא מהכח אל הפועל את מה שקיבל ע"ע. כי הקבלה הטובה היא ג"כ מצוה. כדרשת חז"ל כפסוק חסרון לא יוכל להימנות. זהו שנמנו חבריו על דבר מצוה והוא לא נמנע עמהם, הרי שהמנין עצמו מצוה הוא, כאשר נמנין לדבר מצוה. וכן נרמז רבות בחז"ל... הרי שהקבלה בעצמה הוי מצוה, ונברא מזה מלאך טוב המסייע להוציא הדבר אל הפועל. והנה קשה מאוד לומר על איזה ענין יש להתעורר ולקבל קבלה טובה, כי כל אחד הרי יודע מרת נפשו והדברים הצריכים תיקון אצלו והדברים משתנים אצל כאו"א... אך בכל זאת נדבר בזה אודות קבלה טובה בנושא אחד שאדמו"ר זצ"ל מרכה מאוד לעורר, והוא ענין "שמירת העינים", מחמת שהוא פתח ומקור לשמירת הנפש, כי הכל מתחיל מראית העין, ככתוב ולא תתורו, ודרשו חז"ל עינא וליכא תרי סרסורא דעבירה. כי עין רואה ולב חומד וגו'. ולהיפך ראייה טובה מביאה את כל הטוב. כי מידה טובה מרובה. וכ"ש וראיתם אותו וזכרתם, ראייה מביאה לידי זכירה וכו'. וראה בעבודת ישראל בשם הרה"ק ר' שמעלקא זצ"ל, עה"פ ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה, ומבאר שחודשי תמוז ואב מרומזים נגד העינים. וכאשר מתחיל לפשפש במעשיו בחודשים אלו, אזי "מה אתבונן על בתולה" היינו חודש אלול, כי מזל אלול הוא בתולה, כי הוא כבר יתכונן עד הנה, ולפי דרכינו יתפרש כאשר האדם שם אל לבו לתקן את ענין שמירת העינים אזי בקל לו לשוב בחודש אלול. הוי אומר "ברית כרתי לעיני מה אתבונן על בתולה" שהוא חודש אלול. (גליון מטה אהרן [פנינסק קרלין], פ' כי תצא תש"ס)